

Kalp Nakli

Kalp nakli, görevini yapamayacak derecede hasar görmüş hastalıklı bir kalbin yerine beyin ölümü tespit edilmiş bireyden alınan sağlam organın cerrahi işlem ile hastaya takılarak yapılan tedavi şeklidir. Önceden ilaç tedavisi veya varolan kalp problemi nedeniyle cerrahi tedavi denenmesine rağmen kalp yetmezliği şikayetleri düzelmeyen hastalarda tercih edilmektedir.

Kalp nakli büyük ve riskli bir operasyon olması nedeniyle özellikli bir cerrahi işlemdir. Ülkemizde bu tedavi seçeneği yeterli deneyime ve donanıma sahip 14 merkezde uygulanmaktadır. Bunların içinde en deneyimli olan Kartal Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesidir. Hastanede hastaların kalp nakli programına kabul edilmesi, ameliyatın gerçekleştirilmesi ve ameliyat sonrası düzenli takibi titizlikle yapılmaktadır. Koşuyolu deneyimi göstermektedir ki uzun ve sağlıklı bir yaşam beklentisi ancak her aşamanın titizlikle takibiyle mümkündür.

Kalp nakli ve yapay kalp destek cihazları programları, devletin ruhsat verdiği ve denetlediği sınırlı sayıdaki merkezde yürütülmektedir. Sosyal güvencesi olan hastaların kalp nakli ve yapay kalp destek cihazları ameliyatları, hazırlık, yoğun bakım ve hastane dönemlerindeki bakım ve tedavileri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmaktadır.

Kalp Nakline Karar Vermede İlk Adım

Tüm tıbbi tedaviler uygulanmış olmasına rağmen kalp yetersizliğinin son evresine gelmiş 65 yaşın altındaki kalp hastaları kalp nakli adaylarıdır. Daha ileri yaştaki hastaların fiziki özellikleri dikkatle değerlendirilerek uygun iseler kalp nakli programına alınabilirler.

En sık sebep koroner damarların tıkanmasına bağlı geçirilmiş kriz sonucu kalp kasında geri dönüşümsüz hasarı ve bunun ilerlemesi ile kardiyomyopatiye bağlı ortaya çıkar. Diğer sebepler arasında; kalp kası hasarına yol açan diğer sebepler (hipertansiyon, romatizmal hastalıklar), doğuştan veya sonradan olan kompleks kalp kapak hastalıkları, ilaç veya pil tedavisine dirençli, hayatı tehdit eden devamlı anormal kalp ritimleri ve madde bağımlılığı yer almaktadır.

Kardiyomiyopati (kalp kası hastalığı) sebepleri:

1. Genişlemiş (dilate) kardiyomiyopati: viral enfeksiyon, doğum sonrası loğusalık, alkol veya uyuşturucu kullanımına bağlı gelişebilir. Nedeni bilinmeden de gelişebilir.
2. Koronar damarların tıkanmasına bağlı (iskemik) kardiyomiyopati: Koroner arter hastalığına bağlı kalbin yetersiz kan alması ve buna bağlı kas gücünü kaybetmesidir.
3. Doğumsal sebeplere bağlı (konjenital) kardiyomiyopati: Doğumdan itibaren görülür, kalp duvarında kalınlaşma, sertleşme görülür.
 - a. Duvarların kalınlaşmasına bağlı (hipertrofik)
 - b. Duvarların gevşeyememesine bağlı (restriktif)

Sebepler ne olursa olsun, kalp kasındaki bozulma veya kalbin iş yükünde artma sonucu kalp kasılma fonksiyonlarını kaybeder; kanı organlara yeterli miktarda pompalayamaz hale gelir ve hastada kalp yetmezliği kliniği oluşur. Oksijen ve yeterli beslenme alamayan organ ve dokular zaman içinde zarar görür, vücut su toplamaya başlar. Fazla su akciğer, karaciğer, bacaklar ve karın boşluğunda birikir.

Ülkemizde henüz yılda 45 kalp nakli yapılmaktadır. Verici (donör) sayısının yeterli olmaması nedeniyle nakil uygulanacak hastaların seçimi hem donör havuzunun verimli kullanılmasını hem de ameliyat ve ameliyat sonrası dönemde artmış yaşam beklentisini sağlayacaktır. Karar verilirken hastanın nakilden göreceği fayda ile hastanın yandaş hastalıklarının vereceği risk ve bunlara bağlı yaşam beklentisi göz önüne alınır. Bu nedenle son dönem kalp yetmezliği olan hastalarda kalp nakil programına alınmak için bazı kriterler oluşturulmuştur. Hastalar Kardiyoloji hekimince değerlendirildikten sonra kalp nakil konseyine sunularak bu kriterler değerlendirilmektedir. Son dönem kalp yetmezliği (kalp kasılması %25'in altında olan hastalar) olup ilaç ve cerrahi olarak başka tedavi seçeneği olmayan kriterlere uygun hastalar nakil adayı olarak transplantasyon programına alınır. Ancak kalp yetmezliği olmasına rağmen nakil için uygun olmayan bazı durumlar bulunmaktadır:

- * Akciğer hipertansiyonu
- * Kanser
- * 65-70 yaş üstü
- * Düzelmeye mümkün olmayan Böbrek, Karaciğer veya Akciğer fonksiyon bozukluğu
- * İleri dönem beyin damarları hastalığı
- * Damar hasarı yapmış kontrol edilemeyen şeker hastalığı
- * Madde bağımlılığı
- * Beyin-vücut fonksiyon veya psikiyatrik bozukluk nedeniyle ilaçları kullanamama

Merkezimizdeki Süreç

Kalp nakli ve yapay kalp destek cihazlarının uygulanması birçok farklı daldan uzmanın bir arada çalıştığı bir ekip organizasyonudur. Kalp yetmezliği teşhisi konulan hastalar öncelikle hastanemizde bulunan 12 tane Kardiyoloji polikliniğine başvurarak kardiyoloji doktorları tarafından tıbbi geçmişi, tetkik sonuçları ile detaylı bir şekilde değerlendirilir, ön bilgilendirme yapılır; kalp nakline aday olarak sonuçlandırılan hastalar Salı günleri yapılan Cerrahi Kalp Nakli polikliniğine yönlendirilir. Bekleme listesine girmek için başvuran hastalarda gerekli belgelerin toplanma süreci polikliniğimiz sekreterince verilen randevu tarihlerine uygun olarak düzenlenir. Cerrahi tedavi uygulanabilecek hastalar her çarşamba düzenli olarak toplanan kalp nakli ve yapay destek cihazları konseyinde kalp ve damar cerrahisi, kardiyoloji, anestezi, göğüs ve enfeksiyon hastalıkları uzmanlarınca değerlendirilerek uygun tedavi yöntemine karar verilir. Takip kararı verilen hastalar ilaç tedavilerinin düzenlenmesi ve poliklinik takiplerini Kardiyoloji hekimi ile devam ederler. Kalp nakline uygun görülen adaylar Kalp Nakli Ulusal Koordinasyon Merkezine bildirilerek Sağlık Bakanlığı'nın Kalp Bekleme Listesine alınırlar. Bekleme listesinde olan hastaların durumları takip edildikleri merkezler tarafından sürekli olarak güncellenir ve her hasta sadece bir merkezden bekleme listesine kayıt olabilir.

Kalp Nakli süreci

Türkiye’de beyin ölümü olan insanlardan kalp bağışlandığında, T.C. Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalışan Ulusal ve Bölgesel Koordinasyon Merkezleri vericiye uygun alıcıyı eşleştirir ve hastanın kayıtlı olduğu merkeze verici kalbi ile ilgili bilgileri sunar. Merkez verici ile ilgili bilgileri ve alıcının özelliklerini gözden geçirerek uygunluk konusunda onay verirse, eşleştirme yapılır. Kalp naklinde verici-alıcı eşleştirmesi ABO kan grubu ve boy-kilo ilişkisine göre yapılır.

Kalp nakli önceden planlanabilen bir ameliyat olmadığından nakil bekleyen hastalar ve yakınları telefon ile gece-gündüz ulaşılabilir olmalıdır. Evlerinden hemen gelmek üzere hastaneye çağırılır ve hazırlıklara başlanır. Tüm hazırlıklar tamamlandıktan sonra, kalp nakli ekibinin bir kısmı vericinin kalbini hazırlamak üzere ilgili merkeze gider, ekibin diğer kısmı alıcıyı nakil ameliyatına hazırlar. Bu aşamaların koordinasyonunu özel olarak yetiştirilmiş kalp merkezi koordinatörleri yapar. Alıcı ve verici hazır olduğunda, kalp nakli ameliyatı gerçekleştirilir. Herhangi bir komplikasyon gelişmez ise ortalama 4-5 saat sürmektedir. Ameliyat sonrası 3-4 gün yoğun bakımda geçiren hastalar, ardından aileden bir yakını ile birlikte kalacakları servisteki özel odalarına alınırlar. Servise alınan hastalar asepsi-antisepsiye azami önem gösterilerek takip edilmelidirler. Özellikle ilk haftalarda yiyecek ve içeceklerde temizliğe çok önem verilmelidir.Çiğ sebze ve meyvelerin, pastörize olmamış içeceklerin tüketimi engellenmelidir. Organ reddini engelleyen, ömür boyu kullanacakları immunesupresif ilaçlar hakkında ve sonrasında nelere dikkat edeceği konularında hem hastaya hem de yakınlarına doktorları ve görevliler tarafından eğitim verilmektedir. Taburculuk sonrası doktorunuzun belirlediği program dahilinde poliklinik takipleri yapılmaktadır. Verilen ilaçların eksiksiz ve zamanında kullanılmasına özen göstermelidirler. Kesinlikle sigara ve alkol kullanmamalı, diyetlerine dikkat etmelidirler. Kalp yetmezliği hastaları enfeksiyona yatkın olduklarından kişisel hijyene dikkat etmeli ve verilen kontrol programlarına uymalıdır. Hastalar ilk ayda her hafta, sonrasında takip süreleri genişletilerek üçüncü, altıncı ve on ikinci ayda poliklinik kontrolüne çağırılır. Kalp nakli yapılan veya yapay kalp destek cihazı takılan hastalarımız her hafta Salı günü yapılan Kalp Nakli ve Yapay Kalp Destek Cihazı Cerrahi Polikliniğine randevu almadan başvurabilirler.

Uz. Dr. Özge ALTAŞ YERLİKHAN

Kalp ve Damar Cerrahisi

